

A BÁNYA

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
 Egész évre 12 K. || Félévre 6 K.
 Negyedévre „ „ „ 3 K.
 HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Felelős szerkesztő:
 Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELNIK MINDEN VASÁRNAP.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Budapest, IV., (Belváros) Molnár-u. 33. II.
 TELEFON 108—00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

Monopoliumok.

Gazdaságpolitikai nagy eseményeknek állunk küszöbén. A hazai bányászat új korszak előtt áll. Lukács László pénzügyminiszter 1910. év október hó 5-én az országgyűlés elé terjesztett két törvényjavaslatot és pedig egyet »a folyékony és a gáznemű bitumenekről« és egyet »a kálisókról«. Mindkét törvényjavaslat intenciója és végcélja az államosítás.

Nagy horderejű akció ez. Mely szempontok vezették a »bányászminisztert« ebben a mérés, egy új bányászati korszak kapuit hátran és szélesen kitáró eljárásában?

A petroleumnál első sorban a hazai fogyasztó közönséget akarja megóvni az amerikai petroleumtrösztök tulkapásai ellen. Másodszor függetleníteni kívánja iparunkat a galíciai petroleumtól. És harmadszor és ami a legfőbb, mert a petroleumtermelés terén nálunk a magánvállalkozás csődöt mondott, ezt a bányászatot és ipart immár államilag kell kezelni.

A földgáznál nagy ipari koncepciók voltak irányadók. A pénzügyminiszter a kereskedelmi miniszterrel már érintkezésbe is lépett abban az irányban, hogy az erdélyi földgázvonulatokat iparfejlesztési célokra használják fel. A pénzügyminiszter, aki nem barátja a mostani pénz-szubvencióval tömött, mesterséges, üvegházi iparfejlesztésnek, azoknak az iparágaknak, amelyeknek már megvan a természetes gyökerük, ingyenes vagy olcsó földgázvezetékekkel sietne segítségére. Különösen az acélgyártásnak válnék ez előnyére, amint egy empirikus tapasztalat tanítja. Pittsburgban ugyanis, ahol hasonló módon dolgoznak, egyetlen egy gyár, amelyik ma kétszerannyit produkál, mint egész Magyarország. A gyárparra, vasiparra, bányászatra a földgáz használata kiszámíthatatlan hatásu lesz, elannyira, hogy Erdély földrajzi helyzeténél fogva, a Balkánon előnyösen versenyezhet majd az osztrák iparral.

A kálisónál a kiindulási pont az a jogalap,

amely szerint a minden más anyaggal vegyesen előforduló só is állami monopolium. Ilyen só a kálisó is. Hogy a kálisó mily rendkívüli mezőgazdasági és ipari fontossággal bír, azt a következő adatok a leghitelesebben bizonyítják: Németországban 1861-ben láttak rendszeresen a kálisó kiaknázásához és amíg akkor évente csak 22.900 métermázsát termeltek belőle, addig ma az évi produkción 60.000.000 métermázsá, ami 100.000.000 márká értékét képvisel. A termelés tehát ott félszázad alatt körülbelül a háromezerszeresre emelkedett. Nálunk most kutatnak kálisó után és máris akadt üvegyár, vegyigyár és műtrágyagyár, továbbá egy vállalat, amely majd nyomdafestéket akar gyártani, amelyek a kormánynál a kutatás eredményei iránt már érdeklődtek.

És így, mert »minden Demosthenesnél szebben szól a tett«, nem kell szavakkal bővebben magyaráznunk az így tervezett államosításoknak az ország általános közgazdaságára, a nemzet vagyonsodására kiható, ma teljesen kiszámíthatatlan nagy horderejét. Mindenki, aki közgazdasági kérdéseket tárgyilagosan és jóhiszeműleg kezel, a legnagyobb elismeréssel kell hogy fogadja e kezdeményezéseket, amelyek a haza javát célozzák.

A törvényjavaslatokat a következőkben ismertetjük:

I.

Törvényjavaslat a folyékony és a gáznemű bitumenekről.

1. §. A természetes településben előforduló folyékony bitumenek, úgy mint a földolaj (kőolaj, petroleum, nafta) és földkátrány, valamint a földolajjal együttesen előforduló földgyanta (ozokerit), végül a természetes településben előforduló gáznemű bitumenek (éghető földgázak) fölkeresésének és kiaknázásának joga az állam részére tartatik fenn.

2. §. A bányatörvény és a kapcsolatos jogszabályok a jelen törvénybe foglalt módosításokkal úgy a folyékony, mint a gáznemű bitumenekre is alkalmazandók.

3. §. Az állam a folyékony és a gáznemű bitumenek fölkeresésének jogát csak a bányatörvény szerinti kutatási engedély alapján, a kiaknázási jogot pedig csak bányaadományozás alapján gyakorolhatja.

4. §. A pénzügyminiszter a folyékony és a gáznemű bitumenek felkeresésének jogát és az állam részére adományozott bányatelkeken belül az ottan előforduló folyékony vagy gáznemű bitumenek kiaknázásának jogát meghatározott időre a bányatörvény 7. és 8. §-ának alkalmazásával másra is átruházhatja. Az így átruházott kiaknázási jog is bányatelekkönyvi bejegyzés tárgya, de a pénzügyminiszter hozzájárulása nélkül sem el nem idegeníthető, sem meg nem terhelhető.

Az átruházás megtörténtéről vagy a kiaknázási jog elidegenítéséről köteles a jogszerző fél a bányahatóságnak a szerzési okirat bemutatása mellett 15 nap alatt jelentést tenni. Ennek elmulasztása az általános bányatörvény 238. §-a szerint büntetendő.

Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy a folyékony és a gáznemű bitumenekre vonatkozó átruházott kiaknázási jogok tekintetében a bányatelekkönyvi szabályokat az igazságügyminiszterrel, Horvát-Szlavonországokban a bánnal egyetértőleg rendeleti uton állapítsa meg.

5. §. Aki akár bányászati kutatás (mélyfúrás) közben, akár a már adományozott bányatelek feltárási vagy remény vágatában, akár pedig más földmunka, például kútforrás közben az állam részére fentartott folyékony vagy gáznemű bitumenre bukkan, köteles erről a bányahatóságnak haladéktalanul jelentést tenni és a munka folytatását további intézkedésig beszüntetni.

A bányahatóság a leletről haladéktalanul értesíti az állami bányászat képviselőjére jogosított egyént vagy hivatalt.

A találót a munka további folytatásától, ha az illető kutatómű, vájna, vagy más létesítmény a folyékony vagy gáznemű bitumen kinyerésére alkalmas és az állam azt használatba venni akarja, a bányahatóság az állami bányászatot képviselő egyén vagy hivatal kérelmére, mely kérelem az értesítés vételétől 15 nap alatt előterjesztendő, végleg eltilthatja.

Ebben az esetben az állam a végzett munka költségeit a találonak megtéríteni tartozik.

A költségek összegét bármelyik fél kérelmére a bányahatóság határozza meg a törvény rendes útjának fentartása mellett.

Ha az állam a munka további folytatásának beszüntetését és a kutató mű, vájna, vagy egyéb létesítmény átadását a fenti határidőben nem szorgalmazza, a vállalkozó szabadon dolgozhatik tovább, de a folyékony vagy gáznemű bitument tartalmazó rétegen legfeljebb csak áthatolnia szabad.

A folyékony vagy gáznemű bitumen feltalálásért ellenszolgáltatásra senki igényt nem tarthat.

6. §. Az állam folyékony és gáznemű bitumenre idegen zártkutatóműben és magántulajdont képező vájnamérték (határköz) vagy kültelek területén is kutathat. Ha ilyenkor az állam, vagy az, akire az állam a felkeresés jogát átruházta, folyékony vagy gáznemű bitumenre talál, arra az állam már adományozott területen is bányaadományt nyerhet. Idegen zártkutatóműben vagy bányatelekben történő ily adományozás azonban csak a folyékony és a gáznemű bitumeneknek kinyerésére és hasznosítására

jogosít fel. Ezek a szabályok alkalmazandók akkor is, ha az idegen zártkutatóműs vagy magántulajdont képező bányatelek tulajdonosa bukkan munka közben folyékony vagy gáznemű bitumenre. (5. §.)

Ha az idegen zártkutatómű vagy bányatelek idő folytán megszűnik, az eredetileg csak a folyékony és a gáznemű bitumenekre korlátozott tulajdonjog az általános bányatörvény 123. §-ának megfelelően teljessé válik.

Ha az állam az első bekezdésben megjelölt kutatás közben fentartott ásványra talál, azt a zártkutatóműsnek vagy a bányatulajdonosnak minden ellenszolgáltatás nélkül átengedni tartozik, a kutatást azonban akadálytalanul folytathatja.

7. §. A folyékony vagy gáznemű bitumen feltárási adományozható vájnamérték nagysága a kő- és barnaszénre vonatkozó rendelkezés szerint (általános bányatörvény 47. §.) bírálendő el.

Furással eszközölt feltárásnál a furólyuk középontja tekintendő feltárási pontnak.

8. §. Az állam részére történt bányaadományozás a folyékony és a gáznemű bitumen kiaknázására is jogot ad, ellenben másnak részére történt bányaadományozás által a bányaadomány birtokosa nem szerez jogot a folyékony és a gáznemű bitumen kiaknázására.

9. §. A kő- és barnaszénre adományozott bányatelekben a széntelepből fejlődő gázzal (methán) a magánbányatulajdonos is szabadon rendelkezhetik.

10. §. A folyékony és a gáznemű bitumenre vonatkozó felkeresési vagy kiaknázási jog átruházásának esetében (4. §.) a bányatörvények megtartásáért az felelős, akit e jog az átruházás vagy elidegenítés következtében megillet.

11. §. Folyékony bitumenre adományozott bányatelek elvonása esetében jogosult az állam az általános bányatörvény 261. §-a első bekezdésében megnevezett dolgokat a bíróságilag megállapított becsáron (általános bányatörvény 254. §. 2-ik bekezdése) magához váltani. A megváltásnak az általános bányatörvény 260. §-ában meghatározott bányatelekkönyvi törlés után két hónapon belül kell megtörténnie, mert különben az állam igénye megszűnik. E határidő lejártáig a szóban levő dolgok elidegenítési tilalom alatt állanak. Az államkincstár, mihielyt a becsértéket letétbe helyezi, kérelemre a közigazgatási hatóság birtokba vezeti.

Az államot ez a megváltási jog a folyékony bitumenre adományozott bányák elhagyása esetében is megilleti. Ha a bírói becsü fogyanatosítása iránt intézkedés nem történt (általános bányatörvény 263., 265. §§.), az államkincstár a megváltandó dolgok becsértékének az elvonásnál érvényes szabályok szerinti bírói megállapítását kérheti. Az eljárás költségeit ebben az esetben az államkincstár viseli.

12. §. Aki folyékony vagy gáznemű bitumen feltárási esetében az 5. §-ban előírt jelentést nem teszi meg, vagy pedig a munkát hatósági engedély nélkül folytatja, a bányahatóság által 10—100 K-ig visszaesésnél 20—200 K-ig terjedhető, de szabadságvesztésre át nem változtatható pénzbírsággal büntetendő és a kitermelt bitumen értékének megtérítésében a bányahatóság által elmarasztalendő.

Eredeti FREDIT CSAPÁGYFÉMEKET minden czélnak megfelelő minőségekben gyárt kizárólag az:

ÁLTALÁNOS MŰSZAKI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, V. ZRINYI-UTCA 1. GRESHAM PALOTA

Átmeneti intézkedések.

13. §. A jelen törvény hatályba lépte előtt bejelentett, jogérvényesen fennálló zártkutatómányok az alábbiakban foglalt korlátozásokkal a folyékony bitumen tekintetében is a bányatörvény szerinti teljes joghatályllyal bírnak.

A zártkutatómányos a 14. §-ban megszabott záros határidőn belül akár az állam, akár más zártkutatómányos által folyékony bitumenre eszközölt felkérésnél a fentartott bányamérték fektetését a kő- és barnaszénnél engedélyezett törvényes terjedelemben (ált. bányatörvény 34. §.) gyakorolhatja.

Ellenben a csak magában (földolaj vagy más fentartott ásvány nélkül) előforduló gáznemű bitumen tekintetében a zártkutatómány semmiféle jogot vagy jogigényt sem biztosít, erre a bitumenre az állam fentartott joga a törvény hatálybalépte után azonnal az ország egész területén érvényesül.

14. §. A törvény hatályba lépte után folyékony bitumenre való adományozás magánszemélyeknek csak akkor engedhető meg, ha a feltárás a törvény hatályba lépte előtt bejelentett zártkutatómánnyal az alább meghatározott záros határidőn belül létesített és ez a körülmény a bányajárásnál hivatalosan megállapított.

E határidő az 1910. év október hó 5-ik napja után bejelentett zártkutatómányokra nézve három hónapon, az előbb bejelentettek nézve két évben állapított meg e törvény hatálybaléptétől számítva.

Az adományozható térmagyság tekintetében e felkérésekre nézve is a 7. §. szabálya áll.

15. §. Az e törvények hatálybalépte előtt adományozott bányatelkeknek, valamint azoknál, melyek az előző szakasz értelmében folyékony bitumenfeltárással e törvény hatályba lépte után adományozhatnak, a bányatulajdonosnak a fentartott ásványokhoz való joga az ált. bányatörvény 123. §-a szerint bírálendő el.

E bányák tulajdonosait az 5. §-ban megszabott bejelentési kötelezettség csak a magában előforduló gáznemű bitumen tekintetében terheli.

E bányák birtokosai a folyékony bitumennel együtt fellépő gáznemű bitumennel is szabadon rendelkezhetnek.

16. §. A 9. §. hatálya a törvény életbelépte előtt kő- és barnaszénre adományozott bányatelkekre is kiterjed.

17. §. A jelen törvény hatálybalépte előtt létesített és használatban levő földgázkutak számára a bányahatóság kérelemre védőterületet engedélyez.

A kérelmet e törvény hatálybalépte után három hónapon belül kell előterjeszteni.

A védőterület 200 méter sugárral vont kör, melynek középpontja a földgázkut (furólyuk) középpontja.

E védőterületen belül annak érvényessége alatt a gázvezető rétegeig lehatoló mélyfúrás, sem másnemű ily mélyreható talajbontás nem eszközölhető; de a gázkut tulajdonosa sem létesíthet ott új gázfeltárást.

A védőterületi engedély hatályát veszti, ha a gázforrás kiapad, vagy ha a tulajdonos a gáz felhasználását megszünteti.

A védőterületi engedélyeket a bányahatóság tartja nyilván s közzétételük iránt is intézkedik.

18. §. E törvény 19... évi hó ... n lép életbe, végrehajtásával a pénzügyminiszter bizatik

meg, aki Horvát-Szlavonországra nézve az ottani önkormányzatot érintő kérdések tekintetében Horvát-Szlavon- és Dalmátországek bányával egyetértőleg jár el.

II.

Törvényjavaslat a kálisókról.

1. §. A kőson (Chlornatrium) kívül a kálisók (káli- és magnesia-sók s az azokkal előforduló más sók) is ugy szilárd, mint oldott állapotban az állami sójövődék-tárgyai, de a sójövődékről szóló 1868. évi XI. t.-c. és 1875. évi L. t.-c. rendelkezései, valamint a sójövődékre vonatkozó egyéb jogszabályok a kálisókra ki nem terjednek.

2. §. Azt a fennálló jogszabályt, amely szerint a kőson kutatásához és kiaknázásához az államnak sem kutatási engedélyre, sem bányaadományozásra szüksége nincs, a kálisókra is alkalmazni kell, de ugy a kősonra, mint a kálisókra nézve a kutatásnak, ugyszintén a kiaknázásnak megkezdéséről a pénzügyi hatósághoz és bányahatósághoz jelentés teendő, s a kutatás idegen földterületen csak akkor kezdhető meg, ha a telekhasználat joga az érdekelt földtulajdonostól békés egyezség útján, vagy ennek nem sikerülte esetében a bányatörvény negyedik fejezete szerinti kisajátítási eljárás útján már megszerzetett.

3. §. A pénzügyminiszter a kálisók kutatására és kiaknázására vonatkozó jogot meghatározott területre és időtartamra a bányatörvény 7. és 8. §-ának alkalmazásával másra is átruházhatja.

Az átruházás megtörténtéről köteles a vállalkozó az arra vonatkozó okirat bemutatásával a bányahatóságnak 15 nap alatt jelentést tenni.

Ha a vállalkozónak képviselője van, a vállalkozó nevében, (cégén) és lakóhelyén (székhelyén) felül a képviselőtérre jogosított nevéét és lakóhelyét is le kell jelenteni a bányahatóságnál.

A magyar szent korona országainak területén kívül lakó vállalkozó köteles az országban lakó meghatalmazottat állítani s annak nevéét és lakóhelyét a bányahatóságnak bejelenteni.

Az e §-ban meghatározott bejelentések elmulasztása a bányatörvény 238. §-a szerint büntetendő.

A bányahatóság a kálisóra irányuló kutatásokról, a kálisóbányákról, a bejelentett jogátruházásokról és a rendeleti uton megállapítandó egyéb adatokról külön nyilvántartást vezet.

A kálisók kutatásának és kiaknázásának átruházott joga a pénzügyminiszter engedélye nélkül el nem idegeníthető és meg nem terhelhető.

4. §. A bányatörvénynek a kutatási tilalmakat és korlátozásokat, a bányaadományozással kapcsolatos jogokat, a bányászat és a földtulajdonos közti viszonyt, továbbá a munkásügyet és a bányarendszetet tárgyazó szabályai a kőson- és a kálisóbányaszatra is megfelelően kiterjednek.

5. §. Aki akár bányászati kutatás, akár bányaművelés közben, akár más módon kálisóra bukkan, köteles erről ugy a pénzügyi hatóságnak, mint a bányahatóságnak haladéktalanul jelentést tenni és a sótelepben minden munkát beszüntetni.

A kálisótelepek véletlen feltalálásáért elenszolgáltatásra senki igényt nem tarthat és a végzett munkálatok költségeinek megtérítését is csak abban az esetben követelheti, ha a létesített feltáró művet az állam átveszi.

A költségek összegét bármely fél kérelmére a

bányahatóság határozza meg a törvény rendes útjának fentartása mellett.

6. §. A kősóbányák vagy a kálisóbányák területén s mindazokon a helyeken, ahol a kősó vagy kálisó előfordulása meg van állapítva, vagy ahol az előfordulás valószínű, a bányászati kutatás és a bányaművelés korlátozható, vagy a kutatási és bányaművelési munkálatokra nézve különös rai módozatok állapíthatók meg.

E részben a bányahatóság a sóbányászatot képviselő állami hivatal meghallgatása után esetről-esetre határoz.

7. §. A kősóra vagy a kálisóra irányuló kutatás idegen zártkutatómunkában vagy bányatelekben is végezhető, de e munkálat a zártkutatómunkás vagy a bányatulajdonos üzemét nem háborgatja.

Ha ilyenkor az állam, vagy átruházott jogon harmadik személy fentartott ásványokra talál, azokat a zártkutatómunkásnak vagy a bányatulajdonosnak minden ellenszolgáltatás nélkül átengedni tartozik.

8. §. E törvény hatálya a kálisókat is tartalmazó ásványvizekre ki nem terjed, de az ily vizekből kálisót előállítani tilos.

9. §. E törvény 19 lép életbe; végrehajtásával a pénzügyminiszter bizatik meg, aki Horvát-Szlavonországokra nézve az ottani önkormányzatot érintő kérdések tekintetében Horvát-Szlavon- és Dalmátországok bánjával egyetértőleg jár el.

Adatok.

A kőolaj, földgáz és kálisó államosítására vonatkozó törvényjavaslatok indokolása ezen cikkek forgalmi értékére nézve igen érdekes és tanulságos adatokat tartalmaznak. Adjuk ezen adatokat a következőkben:

Miért kell az állami petroleum-bányamonopol elvi alapjára áttérni? Ezt követeli: 1. A nyers kőolaj széleskörű használhatósága és óriási jelentősége a társadalom gazdasági életében és ebből folyólag annak az eminens szükségessége, hogy tekintettel a kartellek, trösztök és szindikátusok alakjában fellépő magánmonopol önző és kizsákmányoló törekvéseire, ami éppen a nyerskőolajbányászat és ipar körében ölt nagyobb mérvet, az állami befolyás a földolajbányászat s annak rafinálása körében a piac állandó és megfelelő ellátásának, valamint az árképződés természetes alakulásának biztosítása érdekében minél inkább megerősítettessék; 2. a nyers földolaj különzerű előfordulása, települése és bányászása, illetve az a mérvadó tekintet, hogy a bányászabadság és az ezen elvi alapon keletkező szabadverseny a petroleum-bányászat körében éppen a sajátzerű települési viszonyoknál fogva a tapasztalás szerint előbb-utóbb rabló bányászatkódásra s e nagy értékű ásványkincs elpocsékolására vezet.

Ezt a két okot, melyek mindegyike erős nyomtatékkal billenti meg a mérleget a szabad petro-

leum-bányászattal szemben az állami bányamonopolium javára, az alábbiak világítják meg.

A nyers földolaj s az abból készülő desztillátumok hosszú sorozata, mint a rhigolen, a petroleumether, a gazolin, petroleum-benzin, ligroine, a tisztító benzin és más könnyű olajok, továbbá a közönséges világító olaj, vagy petroleum és a lepárlás maradványaiként jelentkező különböző készítmények, mint a kenő olajok, a paraffinolaj, a paraffin, a kátrány, a koksza a társadalom háztartásában s az iparban igen széleskörű használatnak örvendenek. A nyers kőolaj ily módon nem csak a legkülönbözőbb emberi célokra használható fel, hanem ezenkívül különös fontosságot nyer az által, hogy éppen úgy, mint a szén, erőforrást, energiát is képvisel. Sőt a nyers olaj hőhatálya (10—12 ezer Caloria) közel mésfélszer akkora, mint a legjobb fekete-széné; tehát a legkitünőbb tüzelő szer, melynek elgőzölítő képessége 13 kg. vizig terjed, holott a fekete-széné átlag csak 7, illetve 9 kg. Használata úgy az egyéni háztartásokban, mint az ipar különböző ágazataiban legfőképpen a kazánfűtésnél s a különböző erőgépek táplálásánál napról-napra növekszik.

Nem lesz érdektelen fölemlíteni, hogy másfél évtizeddel ezelőtt 1894-ben a világ összes nyersolajtermelése 117,640.000 métermázsát tett ki, melyből 64,640.000 q az észak-amerikai Egyesült-Államokra, 48,830.000 q Oroszországra, 1,320.000 q Galiciára és 710.000 q Romániára esett; 1908. évben pedig a világtermelés már 380,522.000 q-ra emelkedett, amely óriási termelési eredményben az Egyesült-Államok 239,430.000 q-val, Oroszország 82,915.000 q-val, Galicia 17,540.000 q-val és Románia 11,477.000 q-val részesednek.

A mi nyers olajtermelésünk igen alárendelt jelentőségű; így pl. 1908-ban 24.000 métermázsát tett ki, amelynek legnagyobb része, kereken 22.000 q azonban nem közvetlenül jövesztett nyers bányatermény, hanem a bihari aszfaltbányák (Tataros, Felsőderna) feldolgozó üzeminek mellékterménye. Nyers olajfogyasztásunk azonban évről-évre rohamosan növekszik, ami a nyers olajbehozatal egyre fokozódó növekedését vonja maga után. Másfél évtizeddel ezelőtt 1894-ben 935.000 q nyersolaj jött be az országba, 1908-ban pedig a behozatal már 3,602.000 q-t tett ki.

Az éghető földgázok is és ezek feltárása és hasznosításának joga is az állam részére lesz fenntartva.

Már évtizedek óta ismeretes; hogy a Magyar-Alföldön az artézi kutak furásánál a föld mélyében időnkint jelentékeny gázforrásokra bukkannak, melyekből kisebb-nagyobb mennyiségben állandóan ömlik a tulnyomó részében metánt (C H₄) tartalmazó éghető gáz. E gáz a legtöbb helyen felhasználhatatlanul megy veszendőbe, csak helyenként használják fel azt főként világítási és fűtési célokra.

Igy pl. a püspökladányi pályaudvar mellett 1887-ben elkészült artézi kútból felszálló s órán-

**TURUL A LEGMEGBIZHATÓBB TÖMÍTŐLEMEZ
LEGMAGASABB NYOMÁSHOZ. KIZÁRÓLAGOS RAKTÁR:**

**ÁLTALÁNOS MŰSZAKI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, V. ZRINYI-UTCA 1. GRESHAM PALOTA.**

kint mintegy harminc hektolitert kitevő gázt a pályaudvar és a felvételi épületek világítására használják fel; a Neumann testvérek aradi gyártelepén létező artézi kutakból eredő gázt fűtésre, világításra, főzésre használják, azonkívül a gáz állandóan összesen 49 eff. lóerejű motorokat hajt s az összes gáz-mennyiség 125 lóerő állandó szolgáltatására elegendő. A mezőhegyesi artézi kutakból kijövő, óránként 15, illetve egy másik kútból 20—22 hektolitert kitevő gáz világításra használtatik fel. Vagy pl. a Csanád-Apáca községben lemélyített artézi kut állandó gázforrása mint fűtő és világító anyag elegendő az ottani gőzmalom ellátására stb. Főleg tudatlanságból és konzervativizmusból eredő előítélet azonban az oka annak, hogy a Magyar-Alföldön a gázt is adó fúrások nagy része ma is felhasználás nélkül adja ingyen fűtő, világító és munkát adó terméket. De más helyeken is ráakadtak már nálunk a petróleumra vagy ásványszénre irányuló mélyfúrásoknál jelentősebb földgázforrásokra. Így pl. Körösbányán kőszénkutató céljából lemélyített fúrólukak egyenként és 24 óránként közel 1000 m³ földgázt adtak; a gázkiáramlás élesen sivitó hangja több száz méternyire elhallatszott.

Az eddig szerzett tapasztalatokat azonban a gázbőség tekintetében messze tulszárnyalja a kálisó-kutatás céljából az államkincstár által az erdélyi Mezőségben telepített kissármási mélyfúrás által eszközölt óriási földgázfeltárás, melyből állandóan 120—130 ezer lóerőnyi energiát képviselő roppant gáz-tömeg tör ki óriási nyomással a felszínre. Mindezek az észlelt tapasztalatok arra engednek következtetni, hogy hazánk földje éghető-gázok alakjában is kincseket érő energiaforrásokat rejteget mélyében.

A földgázok hasznosítása különösen Észak-Amerikában ölt óriási arányokat. New-York gázmezőin már 1821-ben kezdték értékesíteni a gázt s ezek a gázmezők most, közel egy évszázados kihasználás után is még mindig 92 millió köbméter gázt adnak évenként. A földgázkepződmények nagyobb arányú kihasználása azonban csak a 80-as években kezdődik s azóta folytonosan emelkedőben van. Különösen az utolsó évtizedben vett a földgáz kihasználása igen nagy lendületet. Oliphaut mérnöknek az 1905. évi liege-i petróleumkongresszuson előadott tanulmánya szerint az üzemből levő gázfúrásoknak száma az Egyesült-Államokban már 1905-ben 16.000-re volt becsülhető, ezek közül 1904-ben 3095 fúrás készült, 1907-ben a gázkutak száma volt 18.674 és a gázvállalatoké 2407. Jelenleg a produktív gázkutak száma jóval meghaladja a 20.000-et. Az Egyesült-Államok gázmezőin az 1908. évi gáztermelés, helyesebben gázfogyasztás 11.380 millió köbmétert tett ki. Míg az évenkénti földgáztermelés megközelítő értéke itt a 80-as évek elején alig haladta túl az 1 millió koronát, 1900-ban ez az érték már 118 millió K-ra és 1908-ban 273 millió K-ra emelkedett. Ennyi bevételük volt a gáztársulatoknak a termelt földgáz értékesítésénél.

A földgázokat világítási és fűtési célokra és különféle gázmotorok táplálására használják. Burgmann szerint a földgáz kalorikus értéke 1 $\frac{1}{2}$ -szerese a petróleumnak és kétszerese a kőszén kalorikus értékének. Kísérletek igazolták, hogy a földgázzal eszközölt kazánfűtésnél az elméleti hőhatály 53%-a használható ki, holott a legjobb pittsburgi fekete-

szénél csak 60%. Az »Engineers Society West-Pennsylvania« bizottsága direkt kazánkísérletek után a legjobb pittsburgi fekete-szén elgőzölítő képességét 7 kg., a földgázt pedig 20.31 kg. vízben állapította meg 1 kg. fűtőanyagra vonatkoztatva. S miután a gázok tökéletesen elégnék, a tüzelési rendszer mellett nyoma sincsen annak a kellemetlen füstnek és koromnak, mely szénfűtés mellett a levegőt főleg gyártelepek közelében oly kellemetlenné teszi. Tisztasága különösen az üveggyártásnál teszi megbecsülhetetlenné. Ezenkívül nincs a munkamegtagadás, a bojkott stb. veszélyének kitéve, mint a kőszén. Ami pedig a földgáz világító erejét illeti, empirikus uton megállapították, hogy 50 normálgyertyafény előállításához óránként 2 $\frac{1}{2}$ köbláb = 75 liter földgáz elegendő.

A fentebbiekben közölt adatok eléggé megfiligítják a földgáz nagy közgazdasági jelentőségét és használhatóságának magas relatív értékét. Nem csoda tehát, hogy mindenütt, ahol a földgázok előfordulása meg van állapítva, egyre fokozottabb figyelmet fordítanak annak kinyerésére és értékesítésére. Hogy pl. az amerikaiak, akik a világ természetes gázprodukciónak 98%-kal vesznek részt, a földgáz értékesítése céljából nagyobb áldozatoktól sem riadnak vissza, annak illusztrálására elég fölemlíteni, hogy Pittsburg város Doddridge-Countyből 150 angol mértföldről, — Chicago Central-Indiannából és Toledó Nyugat-Virginiából 260 ang. mérföld (kerekén 410 km.) távolságból vezetik zárt csővezetéseken a gázt, melyet fűtésre, világításra, motorhajtásra stb. használnak fel.

Legelőnyösebb a gáz használata az amerikai tapasztalás szerint házi fűtési célokra; ezután következik a felhasználás világítási célokra Auer-égőkkel. Az ipari felhasználásnál a legelőnyösebb értékesítést a vasiparban találjuk, ahol a Martin-üzemben téglacélgyártásnál, másodmelegítőekben és kovács-tüzelésnél alkalmazzák. De nagy lendületet okozott a földgáz az üvegiparban is, ahol nemcsak olvasztási célokra, hanem számtalan és különböző technológiai műveletre is eredményesen és kiváló előnyökkel használják.

*

A kálisókna k széleskörű mezőgazdasági és ipari használhatósága mellett már első tekintetre természetesnek tűnhetik fel az a tapasztalás, hogy a kálisóbányászat ott, ahol az ásványok ezen értékes fajának előfordulása megállapítva lön, rohamos fejlődésnek indult. Példa rá Németország kálisóbányászata, mely

1861-ben	22.930 métermázsza
1870-ben	2.933.000
1880-ban	7.030.000
1890-ben	12.794.000
1900-ban	30.370.000
1906-ban	51.294.000

nyers sót adott, s melynek évi termelése napjainkban már megüti a 60 millió métermázsát, kerekén 100 millió márka nyers értékben.

A kálisóbányák főtermékei, — Németországnak, mint a kontinensen kálisóbányászattal ugyszólván csak egyes-egyedül foglalkozó országnak kálisóbányászatát tartva szem előtt, — a következők:

1. Karnallit (K Cl + Mg Cl₂ + 6 H₂ O) csipős és kesernyés só, melynek ize a tenger vi-

zére emlékeztet; a chlorvegyületek összege benne 60%-ra rug.

2. Kainit ($KCl + MgSO_4 + H_2O$) sárgás, vagy vöröses színű szilárd só, mely tulajdonképpen a karnallit másodlagos képződménye s mint ilyen, többnyire a karnallit-telepeket tartja. A chlorvegyületek összege benne 48%.

3. Szilvin (KCl) csipős ízű fehéres só; igen becses anyag, amely azonban tisztán csak gyéren fordul elő.

4. Szilvinit nem egyéb, mint a Szilvin és a kősó keveréke.

5. Kizerit ($MgSO_4 + H_2O$) szürkés só, a mely vizes oldatából kristályosítva, mint keserűső válik ki; kősóval váltakozó padokban fordul elő.

6. Kemiénysó nem más, mint a kősó, a szilvin és az anhydrit keveréke.

7. Polihalit ($2CaSO_4 + K_2SO_4 + MgSO_4 + 2H_2O$) vízben felolvad, de gipszet hagy hátra.

8. Boracit vagy Stassfurtit ($2Mg_3B_3O_{15} + MgCl_2$) fehér vagy sárgás, vízben oldhatlan só, mely itt-ott kisebb lencsékben terem. Végül melőzve a jelentéktelenebbeket:

9. Kősó ($NaCl$).

Az Oceánok vizében átlag $3\frac{1}{2}\%$ só van feloldva, még pedig

Chloinatrium	2.700%
Chlorkalium	0.070%
Chlormagnesium	0.360%
Brommagnesium	0.002%
Magnesiumsulfát	0.230%
Calium	0.140%

Összesen 3.502%

Ez a vegyi összetétel mutatja, hogy a mai tengervízben is együtt fordulnak elő a kálisók alkotó elemei a kősóval.

A kálisók fentebb elősorolt fontosabb alakjainak vegyi összetételéből kitűnik, hogy a kálisók gyűjtő neve alatt nem csak kálisókat, hanem magnésiasókat és borsavas sókat is kell érteni. De mivel a gyakorlati életben a Mg. tartalom csak alárendelt mértékben hasznosítatik, s a fődolog a káliumtartalom: ezért használjuk valamennyi ily só megjelölésére a kálisó gyűjtő elnevezést.

A kálisókat mielőtt azok használhatósága közismertté vált — hulladéksónak (Abraumsalz) nevezték, mert tisztátalan, hasznavehetetlen kősónak tartották s mint ilyent, a bányagorccra dobták.

✂ HÁZAI HIREK. ✂

Szép ünnepély. Báró Ehrenberg Benő a Salgótarjáni Kőszénbánya R. T. anyagondnoka, Petrozsény község közbecsülésnek örvendő egyik legrégibb polgára, mult hó 28-án töltötte be 40. szolgálati évét. 1870. évi szeptember hó 28-án, mint 18 éves fiatal ember jött Petrozsénybe és azóta serényen és hasznosan munkálkodva él ott, minden szépért, nemesért lelkesedve és tevékeny

részt véve az ottani kulturális fejlődésben. Az anyagondnokság személyzete, hogy a szolgálat akadályt ne szenvedjen, szeretett főnöke tiszteletére m. hó 24-én este 9 órakor a Keckel-féle vendéglőben igen kedves, a régi jóidőkre emlékeztető ünnepélyt rendezett, melyen az ünnepelt és családja is résztvett. Ezt megelőzőleg d. u. 5 órakor üdvözölte a mit sem sejtő ünnepeltet az egybegyűlt összes személyzet élén Thierjung Miklós, majd Sandner János nyújtotta át a jelenlegi alkalmazottak fényképét tartalmazó igen diszes albumot.

Magyar Kárpáti Petroleum Részvénytársaság. Ezen hangzatos cím alatt és még hangzatosabb 1,500,000 korona tőkével alakult meg f. évi augusztus 27-én egy új társaság oly célból, hogy a máramarosmezei izavölgyi petroleumterületeket bányászatilag kiaknázza. Amidőn f. évi szeptember hó 4-én megjelent 36-iki számunkban hirt adtunk az alakulásról, azt mondtuk, hogy e vállalkozás komolyosságát csak akkor lehet majd megítélni, ha tudjuk, hogy az a nagy tőke tényleg létezik-e, avagy csak papíron, illetve tehát mennyi is e társaságnál a készpénzben befizetett tőke. Nos, amit erre, vonatkozólag az alapítási tervezet és az alapszabályok mondanak, az nem valami biztató. Ezen okmányok szerint: »A részvénytársaság alapítókéje 1,500,000 korona összegben állapították meg, mely 10,000 darab egyenkint 100 K összegre és előmutatóra szóló A) sorozatu és 5000 darab egyenkint 100 kor. összegre és előmutatóra szóló B) sorozatu részvényből áll.« Már most jön a lényeg. Hogyan történt ezen 15,000 darab részvény befizetése? Hát felette egyszerűen. Zárkutatómunkákkal. Az alapítók átruházták a részvénytársaságra a nagybányai m. kir. bányagazgatóságnál bejelentett zárkutatómunkaikat, no meg a kutatási engedélyüket is, csekélység 1,120,000 korona vételárért, amely vételárral tehát az A) sorozatu 10,000 darab részvény = 1 millió korona teljesen befizetettnek tekintetik, a még fennmaradó 120,000 kor. vételár a B) sorozatu részvényekért befolyó összegből elvéteik és ugyancsak átadatik az alapítóknak. — Így csinálnak tehát nálunk petroleumot kutató vállalatokat.

Amilyen »exotikus« ez az alakulás, éppen ily hangzatos exotikus nevű urakból áll az igazgatóság is. De van benne egy jól hangzó magyar név is, ez Perényi Zsigmond báró, Máramaros vármegye főispánja. Ha már egyáltalában inkompatibilisnek tartjuk, hogy állami hivatalnokok, közkereseti részvénytársaságok igazgatósági tagjai legyenek, azt kell a jelen esetben még külön kérdeznünk, mit keres a főispán ur ebben a társaságban? Geológus, vegyész, petróleumszakértő vagy petróleumkereskedő a főispán ur? Vagy főispáni állásával és méltóságával akarja szankcionálni a zárkutatómunkákért adott 1,120,000 korona vételarat? És nincs semmi aggálya a főispán urnak az ilyen alakulás ellen? Mi részünkről igazán nem helyeselhetjük, hogy ilyen alapítás, mint a »Magyar Kárpáti Petroleum-Részvénytársaság« a külföld előtt azáltal, hogy az igazgatóságban az érdekelt vármegye főispánja is

RUGGYANTÁRUKAT, ASBESTÁRUKAT, SZÁRAZ és ZSIROS
TÖMÍTÉSEKET LEGMEGBIZHATÓBB MINŐSÉGEKBE SZÁLLIT AZ:

ÁLTALÁNOS MŰSZAKI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, V. ZRINYI-UTCA 1. GRESHAM PALOTA

helyet foglal, szinte államilag patronizálnak tüntet-
tessék fel. És a főispán ur, aki üzleti ügyekben
bizonyára járatlan, igen jól tenné, ha tájékozást sze-
rezne a pénzügyminisztériumban.

A megfertőzött mohácsi széntelege. A fenyegető
kolerával kapcsolatban szomorú hírre vergődött a mo-
hácsi szénteleg. A kolera fészkeinek tartják. A mohácsi
szénteleg fölégetésének szükségességét hangoztatják. Ha
ezzel elnyomhatnák a ragályt, percig se kellene ezen
gondolkozni, mert hiszen a hajóknak szénnel való el-
látása máshol is eszközölhető. Ha már forgalomban
lenne a pécs—bátaszéki vasut, ott rendezhetnék be
ideiglenesen a szénrakodást is, de így a hajóknak szén-
nel való ellátását teljesen megbénítani óriási közgazda-
sági károsodással járna és az mesebeszed, hogy ezen
széntelepet megfelelően fertőtleníteni ne lehetne, ami
különben meg is történt és a miniszteri biztos ma már
a széntelepet immunisnak tartja. Így nem is lehet elfo-
gadni azon nézetet, hogy a szénteleg fölguyjtásával
együttal megfojthatnák a további fertőzést, mivel maga
az ott fölhalmozott és a pécsi bányákból mindig új
szállítmányokkal pótoltt szén lenne fertőzött, ami teljesen
kizárt dolog. Az se igaz, hogy onnét százával szökhettek
meg a munkások és azok szerzetést vitték a vészt. Nincs
is ott több 120 munkásnál és akik onnét elmentek, már
régebben elhagyták a szolgálatot, amint ott állandóan
alkalmazott, ugynevezett törzsmunkás alig van, mert
legtöbbje a széntaliczkázást csakis átmeneti foglalkozás-
nak tekinti, amíg jobban fizetett napszámot kápnak. Amíg
egyrészt a szénteleg fölégetésétől se várjuk a kolera
elnyomását, a vész multával mindenesetre gondoskodni
kell majd arról, hogy ott megfelelő közegészségi intéz-
kedésekkel az összes munkások *kényszertisztántartásá-
ról* gondoskodás történjék. Ez emberi kötelesség és mi-
vel kétséget nem tűrő módon megállapítást nyert, hogy
az első megbetegedés most is a mohácsi széntelegen
történt, ezt úgy kell berendezni, hogy eleve is védve
legyen a behurcolás ellen, mely addig el nem kerülhető
míg inficiált országokból érkező hajók szénrakodás cél-
jából ott kötnek ki, vagy gondoskodni kell lehetőleg
arról, hogy a szénberakodás az érkező hajók személy-
zetével való érintkezés elkerülésével lehetőleg gépek
segélyével történjék.

A lupáki szénbányaügy. Sok port vert már
fel Krassó-Szőrényben D'Elle Vaux Béla resicai
főszolgabíró ügye, amely most, első fokban, a fő-
bíró fölmentésével végződött. Közel két esztendő
az eset. Török Mór ügyvédjelölt a lupáki szén-
bányaügyben 1908-ban többször járt a resicai já-
rásban s ilyen üzleti utja alkalmával egy ízben ösz-
szegyűjtötte a népet, hogy a társaság elleni állás-
foglalást azzal megbeszélje. D'Elle Vaux főbíró őt

is, valamint Lányi nevű emberét engedély nélküli
népgyűlés tartása miatt megbüntette s az ítéletben
Törököt az egész járás területéről, Lányit a szék-
hely kivételével ugyancsak az egész járás területé-
ről kitiltotta azzal az indokolással, hogy a néppel
való érintkezésük folytán egyre nő a hangulat iz-
gatottsága. Ebből a kiutasításból végtelen fegyelmi
és büntető vizsgálatok és eljárások támadtak, a
melyek most a főszolgabíró fölmentésével vég-
ződtek.

A kassai villamos és a Ganz-gyár. A mig
vidéki rövidlátás lesz, addig teljesen hiába minden
törekvés arra, hogy versenyképes gyáripárt terem-
sünk. Ime, Kassa városa villamosvasutat akar léte-
síteni és a munkára pályázik a magyar Ganz-gyár
és egy berlini gyár. Az ember azt hinné, hogy ta-
lán már Kassán is tudják, hogy a Ganz-gyár
a világ egyik legelőkelőbb villamos vállalata. De
ha némelyek tudják is, egy ottani lap nem egészen
tudja, különben nem állítaná ki magáról azt a sze-
génységi bizonyítványt, hogy a midőn ezen világhírű
magyar vállalat ajánlatáról ír, ezt a kifejezést hasz-
nálja: »egy halott ajánlat kihantolása«. Lehet,
hogy a Ganz-gyár ajánlata látszólag valamivel drá-
gább a berlininél, de az olcsó nem mindig jó is.

Pályázat irodakezelői állásra. A vrdniki m. kir.
köszénbányahivatal által irodakezelői segédalistszi ál-
lásra kiírt pályázat határideje november hó 1-ig meg-
hosszabbított.

A német és magyar mangesit részvénytársaság
folyó évi szeptember hó 22-én tartott igazgatósági ülés-
sen az alapszabályok 7-ik §-a alapján hozott jogérvé-
nyes határozat folytán felhívja a részvényeseket, hogy
az alapítókére hátralékos 50%-ot = 150 koronát részvé-
nyenként 1910. október 20-ig a Magyar bank és keres-
kedelmi részvénytársaságnál pontosan fizessék be.

Bányaelvonnás. A La Malaj gol (La Koszta alba)
bányatársaságnak Alsófehérmegye verespataki járásába
kebelezett Koma községben a Nagykirnik hegy déli lej-
tőjén ismeretlen szám alatt adományozott La Malaj gol
(La Koszta alba) védnevű kishatár bányászat huzamosabb
ideig merőben elhanyagolt üzemekivüli állapotban ha-
gyatván és miután az eddigi mulasztás igazolása és tör-
vénszerű üzembevétele iránt kiadott bányahatósági fel-
szólítás sem vezetett eredményre, ennél fogva a jogosít-
mány elvonását a bányakapitányság kimondotta. A
bányászatot megszerezni szándékozók ebbeli zárt vétel-
ajánlataikat a zalatnai bányahatóságnál benyújthatják.

Gyorsvonatoknak feltételes megállítása Melcsicz
állomáson. A budapest—galánta—zsolnai vonalon köz-
lekedő, Budapest nyugoti p. udvarra d. e. 9 óra 40
perckor érkező, valamint a Budapest nyugoti p. udvarról
este 6 óra 50 perckor induló gyorsvonatok f. évi októ-
ber hó 1-étől kezdve Melcsicz állomáson utasoknak fel és
leszállása céljából feltételesen meg fognak állíttatni. Az
előbbi gyorsvonat Melcsicz állomást reggel 5 óra 40
perckor, az utóbbi pedig éjjel 10 óra 41 perckor érinti.

Festékek

és

lakkok

(B 318/40)

■ megbízható, szolid és olcsó beszerzési forrása ■
Krayer E. és Társa, Budapest

festék-, kence- és lakkgyára

Főraktár és iroda:
V., Váci-út 6. sz.
„Krayer festékudvar.“

Ő cs. és kir. Fensége, József főherceg udv.
szállítója. A m. kir. államvasutak, állami
gép- és vasgyárak, az összes waggongyá-
rak, Budapest főváros szállítói.

A hazai ipar fejlődése. Söhasem lehet eléggé a hazai ipar fejlődésének kérdéseivel foglalkozni. Vezércikknek és felolvasásoknál világosabban szólnak a számadatok, amelyekből első pillanatra megítélhető, vajjon a hazai ipar fejlődése reális-e és nem-e, csupán pusztá látszat. Ime, néhány adat: Magyarország kereső ipari népessége 1870-ben 646.964 lélek volt (a lakosság 4.19%-a), 1900-ban pedig 1,127.130 lélek (5.89%-a) volt Budapesten a lakosság 22%-a, Pozsonyban 19.6%, Győrött 19.0%, Kassán 17.83%, Aradon 17.28%, Temesvárott 17.17% és Kolozsvárott 16.3%. — A nagyipari termelési statisztika főbb adatai:

	1908.	1909.
A gyárak száma	2,545	4,832
A munkásaik száma	232,186	371,496
Évi termelésük értéke	1,366,917,031	2,448,384,014

Érdekes az ipari részvénytársaságok számának is összes részvénytőkéjük növekedése.

	Az ipari részvénytársaság száma	részvénytőkéje korona
1848 előtt	2	2,500.000
1848—1857	1	8,400.000
1858—1867	12	20,231.000
1868—1877	40	119,965.203
1878—1887	32	71,671.000
1888—1897	187	290,890.839
1898—1907	464	405,673.328
Ismeretlen alapítási év	19	34,355.650
összesen	757	953,667.520

Subvenciók által a magyar kereskedelmi minisztérium 1898. január 1-től 1909. november 1-ig 181 gyáralapítást és 156 gyár kibővítést mozdította elő. Ha a kikötött álló tőkét tekintjük, a gyáralapításoknak csak 2%-a a gyárkibővítéseknek pedig csak 1.1%-a nem vezetett eredményre. A tényleg befektetett álló tőke a köteles álló tőkénél 37.40%-kal, a foglalkoztatott munkáslétszám pedig 40.4%-kal volt nagyobb a kikötöttnél.

Ez a pár szám mutatja, hogy a »subvenció« magyar ipar nem valami impozáns hatalom, de nem is üvegházi növény. Az osztrákoknak nincs okuk, hogy féljenek tőle, de arra sincs okuk, hogy lekicsinyeljék. De az bizonyos, hogy a megteremtése föltétlenül szükséges volt, tovább fejlesztése pedig egyik elengedhetetlen előfeltétele Ausztria-Magyarország világgazdasági pozíciójának.

Cégek és cégváltozások. *Magyar Bányarészvénytársaság Dobsina.* Dr. Pollák Ilés igazgatósági tag ebbeli minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetett. *Langen és Wolf.* Barla Henrik és Meier Jakab együttes cégvezetői jogosultságuk bejegyeztetett. *Kőolajfinomító Részvénytársaság Trsztenán.* E részvénytársaság az 1910. évi július hó 17-én tartott alakuló közgyűlés által elfogadott alapszabályok szerint keletkezett. Alaptőkéje: 400.000 korona. Az igazgatóság: 7—12 tagból áll. Az igazgatóság tagjaiul az alapítók által kinevezettek: Vilcsek Alfonz, Makovický Vladimir, Spitalsky József, Pelda Milos, dr. Szolárik Vilmos, Grossmann Ignác, Krevá József, Gebura Józse, Tyroler Adolf, Kempler Simon, Vilcsek Jenő és Hiller Bernát dr., kiknek ebbeli minőségük bejegyeztetett. *Magyar fémlemez-*

ipar részvénytársaság. Dr. Sélley Sándor igazgatósági tagnak ebbeli minősége és cégjegyzési jogosultsága bejegyeztetett. *Trauzl és Társa.* Az új cégszöveg, továbbá a kiltagban történt változás, végül Brenner Vilmos és Müller Frigyes Lajos wieni lakosnak cégvezetői jogosultságuk bejegyeztetett. Nevezett cégvezetők a céget a már bejegyezve levő Rössler Lipót cégvezetővel együttesen jegyzik. Az eddigi Trauzl és Társa ezelőtti Fauck és Társa cégszövegnek, továbbá a kiltag ebbeli minőségének, valamint Sailler Albert és Hautman Richárd cégvezetői jogosultságuknak megszűnése bejegyeztetett.

Erőátviteli 135.000 volt feszültséggel. Az Au Sable folyó Cook vizeséseinél az amerikai Michigan államban jelenleg oly vízmű által hajtott elektromos művet létesítenek, melynek áramát a még eddig nem alkalmazott 135.000 volt feszültséggel előbb 200, majd további 100 km. távolságra szándékoznak vezetni. A centrálét 3 darab 3000 kilowattos forgóáramu, 60 másodpercenkénti periódusú generátorral szerelik fel, melyeket turbinák egyenként nyolc futókerékkel, 12 m. eséssel hajtának. A transzformátorok háromszögkapcsolásra készülnek. A távvezeték három 8,25 mm. vastag vörösrézhu-zalból áll, melyeket függő szigetelőkkel és kereszt-karokkal 17 m. magas vasszerkezetű tornyos oszlopokra alkalmaznak. A függő szigetelők mindegyike nyolc egymás fölött függő tárcsából áll. A szigetelő magassága a legfelső horogtól egészen a vezetékig 1320 mm. Az egyes tárcsák 75.000 voltot tartanak ki állandóan. A keresztkarok, melyek közül az oszlop egyik oldalán kettő, a másikon egy van alkalmazva, úgy vannak méretezve, hogy a három vezeték egy fekvő egyenszárú háromszög sarkait képezi, melynek alapja 3650, szárjai 5200 mm. hosszúak. A legalsó huzal a föld felett 12,2 m. magasan van kifeszítve. Azon elhatározást, hogy 135.000 voltot, vagyis 25.000 voltal az eddiginél nagyobb feszültséget alkalmazzanak, azon megfigyelésekre alapították, melyeket a 110.000 voltos Grands-Rapids erőátvitelnél végeztek. Így ugyanis 6,5 mm.-es huzalokon egészen 125.000 volt feszültség kísérleteket végeztek a sugárzás folytán felépülő veszteségekre nézve és ebből föltételezték, hogy 8,25 mm.-es vezetéken 135.000 volt mellett kilométerenként mintegy 625 watt lesz a veszteség, 200 km.-re 10.000—12.000 kilowatt lesz átvendő, ugy, hogy a sugárzás által 1—1¼ százalék veszteség fog beállani. Figyelemreméltó, hogy villámhárító berendezést egyáltalán nem alkalmaztak, mivel ugyancsak a Grand-Rapids távvezetékre hivatkoztak, ahol szintén nem alkalmaztak ilyen berendezéseket és dacára az igen nagy zivataroknak, légkörbeli kisülések folytán üzemszavarok még sem keletkeztek. Ugy látszik, hogy ily nagy feszültségre szigetelt vezetékek tulfeszültségek által kissé befolyásoltatnak.

A „Mihók-féle Magyar Compass“-nak, ezen kitűnően szerkesztett legjobb és legmegbízhatóbb pénzügyi évkönyvnek, mely a külföld nagyobb pénzintézeteinél is mindenütt el van terjedve, most jelent meg az 1910/11. évi XXXVIII-ik évfolyamának legújabb, a pénzintézeteket tárgyaló része. A roppant nagy gondal összeállított munka, mely már egy 102 ivre terjedő vastos kötetet képez, felöleli minden egyes intézet zárszámadásait, igazgatóságát, felügyelő-bizottsága és személyzetének

**KENŐANYAGOK, TISZTÍTÓANYAGOK, BŐR-BALATA-
TEVESZŐR-GÉPSZIAK ELSŐRENDŰ MINŐSÉGEKBE:**

**ÁLTALÁNOS MŰSZAKI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, V. ZRINYI-UTCA 1. GRESHAM PALOTA.**